

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 28/09-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. februára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť M. K., Z.; Ing. J. K., Z.; B. M., Z.; Mgr. T. P., Z.; S. P., Z.; Mgr. N. H., Z.; D. H., Z., a M. O., Z., všetkých zastúpených advokátom JUDr. J. S., P., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 v spojení s čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17 Co 145/2007-160 z 9. októbra 2007, a takto

rozhodol:

Sťažnosť M. K., Ing. J. K., B. M., Mgr. T. P., S. P., Mgr. N. H., D. H. a M. O. o d m i e t a ako podanú oneskorene.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. októbra 2008 doručená sťažnosť M. K., Ing. J. K., B. M., Mgr. T. P., S. P., Mgr. N. H., D. H. a M. O. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 v spojení s čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 17 Co 145/2007-160 z 9. októbra 2007 (ďalej aj „namietaný rozsudok“), pričom za porušiteľa svojich práv označili aj Okresný súd Prievidza (ďalej len „okresný súd“),

ktorý mal porušiť ich základné práva podľa čl. 46 ods. 1a 3 v spojení s čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy rozsudkom č. k. 10 C 120/2003-112 z 30. januára 2007.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti okrem iného uviedli, že ako bývalí poslanci Obecného zastupiteľstva obce Z. vykonávali funkciu poslancov vo volebnom období 1998 - 2002. V súlade so zákonom Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a uznesením obecného zastupiteľstva č. 37/99 z 10. februára 1999 im obec za výkon funkcie poslancov, členov a predsedov komisií pravidelne vyplácala mesačné odmeny, ktorých výška nebola obmedzovaná žiadnymi inými kritériami.

Starostka od 1. januára 2001 až do skončenia volebného obdobia (16. decembra 2002) pozastavila sťažovateľom vyplácanie mesačných odmien a siedmim poslancom zabránila vykonávať funkciu poslancov, ako aj funkcie členov a predsedov komisií obecného zastupiteľstva, čím sťažovateľom spôsobila škodu na nevyplatených odmenách 108 173 Sk. O náhradu tejto škody sa domáhali súdnou cestou.

V priebehu konania na prvostupňovom súde odporca (starostka) uznal spôsobenú škodu a časť z nej (sumu 85 111 Sk) dobrovoľne uhradil. Zvyšnú časť spôsobenej škody v sume 24 812 Sk odmietol uhradiť, pretože navrhovatelia fyzicky nevykonávali mandát poslanca, i napriek tomu, že im protizákonne zabránil vykonávať funkciu poslanca a protizákonne im zrušil mandát poslancov.

Prvostupňový súd rozhodol tak, že odporca musí zaplatiť navrhovateľom (sťažovateľom) spôsobenú škodu aj za obdobie od 20. júla 2002 do 16. decembra 2002, t. j. za obdobie, keď im odporca protizákonne zrušil mandáty poslancov a zabránil im vykonávať funkcie poslancov. Nepriznal im však úroky z omeškania zo spôsobenej škody za obdobie od 1. januára 2001 do 19. júla 2002, ktorú odporca dobrovoľne zaplatil počas konania, a ani náhradu trov konania z dôvodu, že návrh u niektorých navrhovateľov bol vyšší, ako im bol priznaný, alebo odporca vyplatil jednému zo sťažovateľov (navrhovateľovi v piatom rade) vyššiu odmenu, ako mu v skutočnosti patrila. Z toho dôvodu

sa sťažovatelia odvolali a v odvolaní požadovali priznať plný úspech v konaní s vyplatením všetkých úrokov a plnú náhradu trov konania.

Krajský súd vo svojom rozsudku zmenil rozsudok prvostupňového súdu vo veci samej a nepriznal navrhovateľom - účastníkom náhradu škody, ktorú im spôsobil odporca v období od 20. júla 2002 do 16. decembra 2002, t. j. v dobe, keď nevykonávali mandát poslancov.

Proti rozsudku krajského súdu sťažovatelia podali dovolanie z 30. novembra 2007 a 21. decembra 2007 podali aj sťažnosť ústavnému súdu, ktorý ju odmietol uznesením č. k. IV. ÚS 97/08-17 z 13. marca 2008 pre nedostatok právomoci práve z dôvodu, že súbežne prebiehalo dovolacie konanie.

V sťažnosti z 13. októbra 2008 sťažovatelia v tejto súvislosti uviedli:

«Ústavný súd Uznesením IV. ÚS 97/08-17 Uzn. 13/3 zo dňa 13. 3. 2008 Sťažnosť odmietol pre nedostatok svojej právomoci, v súlade s princípom subsidiarity, nakoľko skutkový stav podstatný na rozhodnutie by paralelne rozhodovali dva sudy a o dovolaní sťažovateľov nebolo dosiaľ Najvyšším súdom Slovenskej republiky rozhodnuté.

Dňa 12. 8. 2008 bolo sťažovateľom doručené uznesenie Najvyššieho súdu SR 2 Cdo 13/2008 - 10 C 120/2003 zo dňa 25. 6. 2008, ktorým bolo dovolanie odmietnuté pre jeho neprípustnosť, nakoľko peňažné plnenie napadnutého právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu neprevýšilo trojnásobok minimálnej mzdy.

I keď v dovolaní sťažovatelia namietali porušenie základných práv a podľa Uznesenia Ústavného súdu SR IV. ÚS 97/08-17 „... je Najvyšší súd v rámci dovolacieho konania oprávnený a zároveň povinný dbať na ochranu základných práv účastníkov konania vrátane Ústavného súladného výkladu a aplikácie relevantných právnych noriem vzťahujúcich sa na daný prípad...“, súčasná právna úprava Občianskeho súdneho poriadku umožňuje súdu odmietnuť preverenie porušenia základného práva z dôvodu „finančného limitu“ spôsobenej škody.

Podľa nás je § 238 ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku v rozpore s čl. 46, ods. 3, Ústavy SR, pretože obmedzuje pôsobnosť súdov pri preskúmaní rozhodnutí týkajúcich sa

porušovania základných práv.

Po vyčerpaní účinného opravného prostriedku - dovolania, ktoré však bolo odmietnuté a po odstránení dôvodu odmietnutia Sťažnosti Ústavným súdom SR pre nedostatok jeho právomoci Uznesením IV. ÚS 97/08-17 opätovne podávame sťažnosť na Ústavný súd Slovenskej republiky z dôvodu namietania porušenia základných práv...» Za porušiteľa svojich základných práv označili krajský súd.

V sťažnosti sťažovatelia citujú z odôvodnenia namietaného rozsudku krajského súdu, v ktorom sa v súvislosti s odmietnutím akceptovania spôsobnej škody krajský súdom uvádza:

«Odmietnutie akceptovania spôsobenej škody krajský súd zdôvodnil, cit.: „... Na rozdiel od práce vykonávanej v rámci pracovného alebo obdobného pomeru, ktorej účelom a zmyslom je získanie finančných prostriedkov, výkon funkcie poslanca je verejnou funkciou s právami a povinnosťami vymedzenými v ust. § 25 zákona o obecnom zriadení a jej cieľom je vykonávanie činnosti v záujme obce a jej obyvateľov. Zaplatenie odmeny, ktorú umožňuje obecnému zastupiteľstvu stanoviť zákon o obecnom zriadení v ust. § 25 ods. 4. predstavuje len ekvivalent a náhradu poslancovi za vynaloženie svojho voľného času v prospech danej činnosti. V prípade, pokiaľ túto činnosť nevykonáva, a to bez ohľadu na dôvod, prečo k takejto situácii došlo, podľa názoru krajského súdu nemôže mať nárok na vyplatenie odmeny podľa § 25 ods. 4 zákona č. 369/1990 Zb., pretože niet čo nahrádzať...“.

Sme jednoznačne presvedčení, že týmto nesprávnym právnym posúdením veci a rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu základného práva navrhovateľov, zaručeného Ústavou SR.

Nevidíme dôvod, aby sa v súdnej praxi delila spôsobená škoda v rámci pracovného a obdobného pomeru v porovnaní so spôsobenou škodou v rámci iných činností v pôsobnosti verejnej správy (samosprávy).

Ak judikatúra a súdna prax jednoznačne priznáva spôsobenú škodu na ušlom zárobku občanom (zamestnancom), napr. za obdobie nezákonnej výpovede, t. j. za obdobie, keď občanovi bolo zabránené vykonávať prácu, nevidíme rozdiel v náhrade spôsobenej škody pri zabránení inej činnosti, z ktorej vyplývajú finančné pôžitky, napr. pri výkone

poslaneckých mandátov v oblasti verejnej správy, keď právny subjekt verejnej správy (samosprávy) - obec, protizákonne zabráni vykonávať funkciu poslancov obecného zastupiteľstva a tým spôsobí škodu na ušľach zákonných odmenách.

Popritom treba pripomenúť, že „odmeny“ poslancov neboli viazané na žiadne podmieňujúce ukazovatele (hospodárenie obce, počet účasti na zasadnutiach zastupiteľstva...).

Dôvod neuznania spôsobenej škody, ktorý uviedol krajský súd v rozsudku, cit. „... V prípade, pokiaľ túto činnosť nevykonáva, a to bez ohľadu na dôvod, prečo k takejto situácii došlo, podľa názoru krajského súdu nemôže mať nárok na vyplatenie odmeny podľa §25 ods. 4 zákona č. 369/1990 Zb., pretože niet čo nahrádzať“, (inými slovami, aby by mohli navrhovatelia vykonávať poslanecký mandát od 20. 7. 2002 do 16. 12. 2002, mali by právny nárok na náhradu spôsobenej škody), je jednoznačne v rozpore so základným právom zaručeným v ČL. 44, ods. 3) Ústavy SR (zákon č. 460/92 Z. z.), ktorého ustanovenia za spôsobenú škodu a náhrade za spôsobenú škodu sú prenesené do Občianskeho zákonníka, napr. § 420 zákona č. 40/64 Zb.

Je právne irelevantné, aby nepriznanie spôsobenej škody od 20. 7. 2002 do 16. 12. 2002 bolo zdôvodnené nevykonávaním poslaneckého mandátu, keď sám odporca zabránil výkonu poslaneckého mandátu.

Navrhovatelia chceli jednoznačne mandát vykonávať a včas upozorňovali odporcu - štatutára - starostku obce, na protizákonné konanie, čo odporca odmietol akceptovať. (Vid'. príloha č. 1, ktorá sa nachádza aj v súdnom spise.)

Vychádzajúc zo základného ústavného práva na náhradu škody aj v oblasti verejnej správy je tiež relevantná právna ochrana veriteľov a dlžníkov v tejto oblasti. Ak by to tak nebolo, došlo by k porušeniu ďalšieho základného ústavného práva zaručeného v ČL. 12 ods. 2 Ústavy SR, cit.: Základné práva a slobody sa zaručujú ... všetkým bez ohľadu... alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.“ Tzn. postavenie navrhovateľov vo funkciách poslancov a predsedov a členov odborných komisií, nesmie byť na úkor ich práv ako veriteľov vo vzťahu k dlžníkovi - obci.»

Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Krajský súd v Trenčíne rozsudkom č. k. 17 Co/145/2007-150 (10 C/120/2003-112) zo dňa 9. 10. 2007 porušil základné právo ôsmich sťažovateľov – M. K. a spol. na súdnu a inú právnu ochranu podľa Čl. 46 ods. 1 a 3, v spojení s Čl. 12. ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17 Co/145/2007-160 zo dňa 30. 1. 2007, v spojitosti s rozsudkom Okresného súdu v Prievidzi č. k. 10 C/120/2003-11 zo dňa 30. 1. 2007 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Trenčíne, aby vo veci znova konal a rozhodol.

3. Krajský súd v Trenčíne je povinný zaplatiť sťažovateľom trovy právneho zastúpenia, každému v sume... (poznámka: ktorá bude upresnená po skončení všetkých právnych úkonov), do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia v uvedenej právnej veci podali 3. decembra 2007 proti odvolaciemu rozsudku krajského súdu sp. zn. 17 Co 145/2007 z 9. októbra 2007 dovolanie. Dovolanie doručili do podateľne okresného súdu, ktorý v ich právnej veci rozhodoval v prvom stupni [§ 240 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)]. O odvolaní rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 2 Cdo 13/2008 z 25. júna 2008 tak, že ho odmietol pre jeho neprípustnosť podľa § 238 ods. 5 OSP. Svoje rozhodnutie takto odôvodnil:

„Podmienky prípustnosti dovolania sú upravené v ustanoveniach § 237, § 238 a § 239 O. s. p. V ustanovení § 237 O. s. p. sú stanovené podmienky prípustnosti dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu bez ohľadu na jeho procesnú formu. Ustanovenie § 238 O. s. p. upravuje dôvody prípustnosti dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu vydaným vo forme rozsudku a v ustanovení § 239 O. s. p. sú uvedené dôvody prípustnosti dovolania, ktoré smerujú proti rozhodnutiam odvolacieho súdu vydaným vo forme uznesenia.

Podmienky prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vydaného vo forme rozsudku upravuje ustanovenie § 238 O. s. p., podľa ktorého je dovolanie prípustné, ak smeruje proti rozsudku, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O. s. p.), alebo proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu v tejto veci (§ 238 ods. 2

O. s. p.), alebo proti rozsudku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

Výnimku z uvedenej prípustnosti dovolania, t. j. aj dovolania smerujúceho proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej, predstavujú (okrem vecí uvedených v ustanovení § 238 ods. 4 O. s. p.) tiež veci, v ktorých bolo napadnuté právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšujúcom trojnásobok minimálnej mzdy a v obchodných veciach desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo pohľadávky sa neprihliada. Na určenie minimálnej mzdy je rozhodujúci deň podania návrhu na prvostupňovom súde (§ 238 ods. 5 O. s. p. v znení zákona č. 353/2003 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. septembra 2003), pričom neprípustnosť dovolania v zmysle citovaného zákonného ustanovenia sa vzťahuje iba na konania, v ktorých súd rozhodol po nadobudnutí účinnosti tohto zákona (§ 372i ods. 7 O. s. p.).

V posudzovanej veci žalobcovia uplatnili v jednom konaní svoje čiastkové nároky na zaplatenie odmeny za výkon ich poslaneckej funkcie v celkovej sume 108.173 Sk, z ktorej predmetom dovolacieho konania ostala už len suma 23.062 Sk. Keďže sa jednalo o samostatné nároky, z ktorých každý mohol byť zvlášť uplatnený v osobitnom konaní a o ktorých aj súd rozhodoval vo vzťahu ku každému žalobcovi jednotlivo, dovolania žalobcov smerovali proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu vydanému po 1. septembri 2003, ktorým bolo napadnuté rozhodnutie o peňažnom plnení neprevyšujúcom ani u jedného z nich sumu 4.132 Sk. Keďže minimálna mzda ku dňu podania žaloby (žaloba bola podaná 21. 5. 2003) činila sumu 5.570 Sk [§ 1 písm. b) nar. vl. č. 514/2002 Z. z.], peňažné plnenia, o ktorých rozhodol odvolací súd, neprevyšujú jednotlivo trojnásobok minimálnej mzdy (sumu 16.710 Sk). Na uvedenú vec sa preto vzťahuje ustanovenie § 238 ods. 5 O. s. p. v znení zákona č. 353/2003 Z. z., z ktorého dôvodu je dovolanie žalobcov proti rozsudku krajského súdu neprípustné.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O. s. p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní, postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v ustanovení § 237 O. s. p., neobmedzil sa odvolací súd len na skúmanie

prípustnosti dovolania podľa § 238 O. s. p., ale sa komplexne zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 písm. a) až g) O. s. p. (t. j., či v prejednávanej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania nesprávne obsadeným súdom).

Vady uvedené v tomto ustanovení žalobcovia v dovolaní výslovne nenamietali a ani dovolací súd nezistil, že by konanie pred odvolacím súdom trpelo niektorou z nich. Dovolanie v tejto veci preto ani podľa § 237 O. s. p. prípustné nie je.

So zreteľom na vyššie uvedené dôvody možno uzavrieť, že dovolanie žalobcov smerovalo proti rozsudku odvolacieho súdu, proti ktorému prípustné nie je (§ 238 ods. 5 O. s. p.), keďže neboli zistené ani dôvody prípustnosti uvedené v § 237 O. s. p., Najvyšší súd Slovenskej republiky ich dovolanie ako neprípustné odmietol [§ 218 ods. 1 písm. c) O. s. p. v spojení s § 243b ods. 4 veta prvá O. s. p.], bez toho, aby mohla byť preskúmaná vecná správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu.“

Sťažovatelia síce po doručení rozhodnutia najvyššieho súdu o ich dovolaní proti označenému rozsudku krajského súdu podali do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia ústavnému súdu sťažnosť, ale namietajú v nej porušenie nimi označených základných práv rozsudkom krajského súdu. Znamená to, že rozhodnutie najvyššieho súdu akceptujú, nesúhlasia však s rozhodnutím krajského súdu a okresného súdu, ktoré požadujú zrušiť. Robia tak spôsobom bez akejkoľvek väzby na toto rozhodnutie najvyššieho súdu o ich dovolaní. Ústavný súd je toho názoru, že zákonné dôvody odmietnutia dovolania sťažovateľov sa mali premietnuť aj do formulovania petitu – návrhu na rozhodnutie, ktorým je ústavný súd v súlade s § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný.

Ústavný súd uvádza, že aj keď vo svojom rozhodnutí č. k. IV. ÚS 97/08-17 z 13. marca 2008 uviedol, že vzhľadom na to, že bolo podané dovolanie, nemá na rozhodovanie o sťažnosti sťažovateľov o porušení ich základných práv označeným rozsudkom krajského súdu právomoc, neznamená to však, že skončenie dovolacieho

konania, keď skončí odmietnutím, automaticky zakladá právomoc ústavného súdu. Každá sťažnosť doručená ústavnému súdu musí spĺňať zákonom ustanovené podmienky, vrátane formálnych a materiálnych náležitostí. Sťažnosť tieto podmienky nespĺňa, pretože bola podaná po uplynutí zákonom ustanovenej dvojmesačnej lehoty. Z toho dôvodu je podaná podľa § 53 ods. 3 v spojení s § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde oneskorene.

Vzhľadom na tieto skutočnosti rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia. V nadväznosti na toto rozhodnutie bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších požiadavkách sťažovateľov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. februára 2009